

Učiteljski Tovariš

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Na Bled! — Iz mojega potovanja. — Učitelji kot enoletni prostovoljci. — Učiteljski pravnik. — Zmes. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Na Bled!

I.

O letošnjih binkoštnih praznikih nas kliče upravni odbor „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ k XIII. skupščini na Bled, o katerem poje naš veliki Prešeren:

Dežela kranjska nima lepš'ga kraja,
ko je z okol'co ta, podoba raja.

Naša dolžnost je, da se odzovemo temu povabilu v najmnogobrojnejšem številu! Stanovska zavednost, ki prešinja vseučiteljstvo, združeno v „Zvezi“, zahteva, da pridemo o teh dnevih na Bled vsi, kolikor nas je učiteljev in učiteljic, ki delujemo za naobrazbo našega ljudstva širom avstrijskih jugoslovanskih pokrajin!

Skupščine naše „Zaveze“ so naši najlepší prazniki. Koderkoli se zberemo: na Kranjskem, Štajerskem ali Primorskem, da se posvetujemo o svojih težnjah, o svojih pravicah in dolžnostih, povsod se čutimo doma, zakaj povsod nas sprejmo s odprtimi rokami, z odprtim srcem,

Iz mojega potovanja.

(Poročal pri zabavnem večeru „Ljubljanskega učiteljskega društva“
Fr. Črnagoj, nadučitelj na Barju.)

(Dalje).

Jaz menim, da mora biti v Barjanih nekoliko Jazovne krvi, ker so v plavstvu tako veščji. Na ozkih deskah spuščajo se mali Barjančki po vodi daleč proč od doma preko nevarnih plitvin in opasnih globočin — pa vsak zopet srečno priplava v domače pristanišče — nikogar ne zmanjka! Če se tudi vsak hip prevračajo v vodo, da moli večkrat le dvoje cepij iz nje, se vendar vsak zopet srečno izkobaca — se malo otrese, pa zopet dalje plove.

Sam sem bil neštetokrat v nevarnosti, da utonem, a nič me ni ostrašilo, vsaj sem slišal, ko so mati večkrat djali: „Ej, če se eden v vodo prekucne, gotovo dva ven prideta!“ Zato se je menda naša družina leto za letom tako zelo množila.

In kako je drugje? — Sami veste, da zadostuje največkrat škaf — da, lonec, ki ima le dovolj veliko luknjo, da pomoli otroče svojo glavo vanj — in če je le poln vode — že se utopi dete v njem.

Ko je povodenj zopet upadala in je voda stala samo še za ped visoko nad zeleno trato, takrat pa smo imeli

povsod najdemo častno število svojih odkritih prijateljev. Simpatije do avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva so se zbudile povsod, koder prebivajo pošteni ljudje. Naše odločno in neustrašeno delovanje, naše stremljenje po napredku in popolnem osvobojenju je nam pridobilo ugled in spoštovanje povsod, kjer se zavzemajo pravični ljudje za napredovanje šolstva, kjer razumejo naša pota in dejanja.

Prepričani smo, da nas sprejme s prijateljskimi čutili tudi naš Bled, kras slovenske zemlje. Zatorej pa pohitimo tja, da si prijateljski stisnemo roke, da si povemo to, kar nas teži, da preživimo nekaj veselih trenutkov in da se okrepimo za bodočnost!

Zadnja leta se nam je bojevatti toliko, da bi že v resnici lahko omagali, če bi ne imeli zavesti, da se bojujemo za sveto in pravično stvar. Zagovarjati in opravičevati nam je to, kar se je izkazalo v teku dolgih let kot dobro in koristno. Naš novi šolski zakon, ki je brez dvoma nekaj izmed najpopolnejšega in najzdravejšega, kar je ustvarilo avstrijsko zakonodajstvo, ta novi šolski zakon, ki nam dovoljuje, da dihamo svobodneje, nego so dihali naši predniki pod vlado duhovništva, moramo

mali Barjančki še neko posebno zabavo — ali bolje rečeno — strasten šport.

Drug za drugim smo se postavljali v vrsto, večji spredaj, manjši navzad — privihavali svoje že itak kratko umerjene srajčice do pod pazduhe — pa se spuščali z divjim krikom in vikom naprej, čofotaje po mirnej vodi, kot trop razpojenih divjih rac, da je škropilo čez naše glave.

In čem bolj z viška je telebnil kateri izmed tovarišev v umazano, spenjeno vodo, tembolj se je razlegal naš radostni hrup! Menim, da naj se pridejo indijanska otročeta učiti k barjanskim!

Pa še neko drugo pričakovanje nas je navdajalo ob povodnji: vselej smo pričakovali, kedaj se prikažejo od bele Ljubljane po vodi rešilne ladije, obložene z moko, krompirjem, žemljami, regljami ali celo s prekajenimi kračami.

Da tudi teh so nam pošiljali usmiljeni Ljubljančanje in reči moram, da se nam nedoraslim Barjančkom ni godilo nikdar tako dobro, kakor ob takej povodnji.

Tako nam je potekalo v istih časih naše mlado življenje v neskaljenem veselji, v popolni prostosti. Zahte-

braniti, da ga ne razdere klerikalizem, ki izteza svoje roke po šoli in ki hoče spraviti pod svojo oblast učiteljstvo. Neusmiljeno bi padal po naših plečih bič, če bi se razgrnili nad nami mrakovi nazadnjaškega in nenasitnega, pe gospodstvu in vladi hrepenečega klerikalizma!

Za to imamo dokazov, kolikor jih kdo hoče. Kjer pridejo klerikalci do moči, tam je gorje učiteljstvu. Nobena strast ni tako brezobzirna, kakor je brezobzirna strast klerikalnega reakcionarstva, ki hoče ugonobiti svojega nasprotnika do pogube. Prepričani smo, da bi blagoslavljali šolo, če bi pod klerikalnim nadzorstvom donašala ljudstvu take sadove, kakor jih sedaj, dasi dvomimo, da bi jih donašala. Ali ker so pometali klerikalce iz šole ter jo izročili učiteljstvu, zato nima današnja šola nobene vrednosti, zato je prokletstvo za ljudstvo, zato je treba učiteljstvu, ki se ne da vpreči v klerikalni jarem, ugrabiti ugled in spoštovanje z nelepimi, dostikrat naravnost ostudnimi sredstvi. Ali moremo obrekovanje, denunciranje, sumničenje in druge take lepe cvetove, ki ženo pohotno rast na klerikalnih gredicah, imenovati drugače nego ostudna sredstva?

Večkrat, da, prevečkrat smo že imeli priliko, da smo po vrednosti in zaslugi ožigosali v svojem listu početje naših klerikalcev, ki ima svoj začetek pri srebrni palici in svoj konec pri vrveh cerkvenih zvonov, in ta prilika se nam bo, kakor kažejo znamenja, še večkrat ponujala. Zato je pa že nebrojno palic padlo po nas, ali zabolet nas ni niti eden udarec, temveč vsak je tembolj utrdil v nas prepričanje, da smo na pravem poti.

Da, na pravem poti, zakaj mi nismo osamljeni, za nami je — skoro bi rekli — vse učiteljstvo. Imamo jih nekaj v svojem stanu, ki so se prislunili k našim nasprotnikom ne morebiti zato, ker jim tako velevala srce, nego zato, ker jim to kaže in donaša dobiček. Bog ve, kaj pričakujejo od klerikalcev. Ti so bogati ljudje in skrivnostni v obljubah. Če bodo kaj dali, to pokaže tista bodočnost, ki doveda nas do popolne zmage, a one do zavednosti, ko se bodo v lastno grozo videli črez in črez preprežene z mrežami, iz katerih bodo zaman iztezali zadrgnjene vratove.

valo se je od nas k večjemu le, da smo znali krave vračati.

Vse drugače pa sodi o povodnji odrasli Barjan. Boječe zre v nastopajoče jezero, s strahom poslušuje, kako curlja voda v hleve — shrambe — sobe — obupan vlačič živino iz kraja v kraj, nosi deco na svigli — jadikujoč gleda uničenje svojih nad — svojega obstanka. Živež mu gnije, pohištvo trohni — kaj čuda, da postane slednjič brezbrizen, apatičen za delo — ter si išče podpore, koder le more. In malo je hiš, v katere bi voda ne stopila nikdar v letu. V takih dneh je Barjan silno, silno ubog!

Vsa barjanska dežela je ravna. nepregledna ravná, kojo obroblyajo le tamkaj v daljavi sinje gore. Meni se je vsaj nekdanje zdelo, da je to največji del sveta.

In to je dežela, ki se izmed vseh spozna, da bi jo človek celo v sanjah spoznal — nje mehki pa črni značaj jo izdaja. Vse ti odseva v črnem koloritu, kamor pogledaš: črna je mati zemlja, črna poslopja in posebno črni mali Barjančki. Osobito v tistih dneh niso hiš nikdar belili, otrok pa nikdar umivali — čemu tudi, vsaj bi hiše itak zopet počrnele in bi se otroci itak zopet namazali. Čemu torej beljenje in čemu umivanje?

Napredno učiteljstvo ima mnogo vere v bodočnost. Izučila ga je preteklost, učvrstila sedanost, zato je pogumno, delavno in zavedno, zato ima pred seboj druge in drugačne čase. Vse je pred njim, samo hlapčevanja nič več! Hlapčevati se pravi v sebi zamoriti lastno voljo in prepričanje, in se na milost in nemilost prodati nasprotniku! A taki nečemo in ne maramo biti učitelji in učiteljice, ki nam velevala stanovska dolžnost, da vzgajamo značaj. Kdor ni sam značajan, pa vzgaja značaj, ta dela čudeže, ki jim ni realna sedanost kar nič več prijazna.

Jean Paul je zapisal te besede: „Einem Albrecht Dürer, der gern Kreuzigungen malte, hätte niemand besser sitzen können, als der Schulstand, nämlich der deutsche; und wenn auf das vierjährige Lehramt Christi die Kreuzigung erfolgte, so begleiten sogleich beide einander bei uns“.

Dobro je, če te besede natančno premislimo in si jih zapomnimo. Potem pridemo vsi brez izjeme do prepričanja, da imamo opraviti z brezobzirnim sovražnikom, katerega početje ne smemo niti za trenutek pustiti v nemar, temveč ki mu moramo vedno gledati na prste, kakor radovednemu otroku, ki utika povsod svoj nos — tudi tja, kjer ga ni treba.

Na boj so nas izzvali, zatorej se ne smemo potisniti po kotih, temveč ga moramo izvojevati. Podlegli ne bomo! V sebi čutimo toliko moči, da smo dovolj jaki za tak boj. Ko smo se prebudili iz politiškega mrtvila in ko so nas začele upoštevati tudi politiške stranke, ko je učitelj celo kandidiral v državni zbor, takrat so se smejali, zaničljivo smejali klerikalci, češ, kaj vse si upa ta učiteljska smelost! Zatorej so nas v tistih polpreteklih dneh tako nesramno žalili, da jim bo treba to o priliki pošteno in z obrestmi vrniti. Ne omenili bi danes tega, da se nismo spomnili žalostnih ulog, ki so jih v tem volilnem boju igrali tudi nekateri izmed našega stanu. To je karakteristično za ljudi, ki izgube prepričanje. Za lastni dobiček ti prodajo vest in mišljenje, kako bi potem ne mogli med kmetiškim ljudstvom grditi svojega stanovskega tovariša? Mislimo, da ni treba po-

Ker je bila Barjanom že nekdanje črna boja posebno k srcu prirasla, krstili so tudi svoje glavno mesto z imenom Črna vas, in celo meni so iz posebnega počesčenja priredili črni priimek, rekši: „Črne goj!“ kar je isto kakor: črne vzgajaj — da bodo beli, kajpak družega.

Mehek je pa tudi značaj barjanskih tal in barjanskega rodu. Kako mehka so barjanska tla, to bi vam znali praviti še najbolje silni ljubljanski lovci, ki se s čudovito potrpežljivostjo vgrezajo vanje do kolen, pa plaše še s čudovitejšo vztrajnostjo tisto peščico plahe divjačine, ki se je po nesreči zatekla ali zaletela na Barje.

Vsaj ne trdim ravno, da bi je grozni strelci preneusmiljeno spravliali na oni svet -- ko ob strelcu na čvetero rac zleti njih petero v sinji zrak, a smilijo se mi uboge živalice, ko se brez potrebe plaše.

Mehkega značaja pa so tudi Barjani, ki se dele po veri v bolj izvirne mohamedane in manj izvirne — kar jim nareja včasih mnogo nepotrebnega sovraštva.

Nekdanje ni bila razdelitev še taka. Vkljub temu, da jih je privabilo na Barje barjansko bogastvo od vseh štirih vetrov, bil je vendar vsak priseljenec zadovoljen z vero drugega. Nikomur ni prišlo na misel, da bi se smatral boljšim muslimanom od svojega bližnjega, da, celo sebe

sebe poudarjati, da tako početje gotovo koristi ugledu šole!

Kar nas je združenih v „Zavezi“, moramo drug od drugega zahtevati, da smo značajni ljudje! Polovičarjev, strahopetcev in vohunov ne rabimo, mi rabimo celih, odločnih in pogumnih mož! Mi ne maramo ljudi, ki kriče vedno in vedno: katoliški, katoliška, katoliško! To je zloraba, to je hinavščina! Mi hočemo čistih značajev in poštenih dejanj, ki ustvarjajo, a ki ne razdirajo. Če mi vedno kričiš, da si katoliški, ti tega gotovo ne verjamem, sodim te po tvojih dejanjih! A če ruješ proti temu, kar je dobrega, če ne ceniš zakona, ki je sankcioniran in katerega plodovi se kot nebeška mana sipljejo na naše ljudstvo, potem je tvoje katoličanstvo samo na jeziku, a tvoje srce je kot vrt, ki so ga zamedli plazovi mrzlega snega!

Učitelji kot enoletni prostovoljci.

Učiteljstvu se kaj rado predbaciva, posebno v političnem boju, da nismo akademično izobraženi, da smo navadni kričači, ki smo vsled svojih sijajnih uspehov morali zapustiti gimnazij ali pa realko ter se posvetiti učiteljskemu stanu itd. Da so pa to le oni vsakdanji kričači, ki s svojim pouličnem kričanjem hočejo dospeti na višjo stopinjo politične lestve, ni treba posebe poudarjati. Da pa smatrajo resni krogi učitelja, ki je dovršil z dobrim uspehom učiteljišče t. j., da ima učiteljsko zrelostno izpričevalo isto veljavo, kakor recimo gimnazijsko ali realsko, ravno tako sposobnega za vsako delo — izvzete so tu le študije na univerzah, a tudi tu že poka led, vzgled bodi univerza v Jeni na Nemškem, seveda to pa iz jako tehtnih vzrokov, in ti so, ker bi potem šole po deželah samovale in to bi bilo izvestnim krogom pač po volji — kakor gimnazijskega ali pa realčnega abiturijenta.

Strogi vojaški krogi so to izprevideli že pred dobrimi desetimi leti, zakaj izdali so postavo, na podlagi katere imajo učiteljišniki ravno tako pristop do enoletnega vojaškega službovanja kakor abiturijenti gimnazija ali realke.

so spoznavali v svoji ponižnosti večjimi grešniki. Le nekako nezaupljivi so bili drug do drugega — separatisti so bili — po geslu: sam delal, sam pil.

Separatisti ostali so tudi še dandanes, če se jim polvoljno godi, ob času potrebe pa se zatekajo kaj radi k sosedu iskat pomoči.

Niso pa ostali enaki glede vere. Del Barjanov vtepel si je v glavo, da je pristnejši mohamedovec isti, ki se sklicuje vsak hip na koran, četudi zahaja izjemoma v sosedov dimnik po prekajene klobase, kakor pa tisti, ki nima v ustih Alahovega imena, pa skuša preživljati sebe in svojo družino s krompirjem, ki ga je pridelal na lastnem zemljišču.

Mehki so Barjani tudi dandanes še v toliko, da ob času volitev svojih odposlancev v divan niso pretrdi ob zapeljivih besedah in ponudbah te ali one stranke. Njihovo srce se dâ omehčati ter dobi njih razum odločno prepričanje istega, ki mu ponuja več — bodisi vina ali žganja.

Dâ, žganje! — To je tudi Barjana senčna stran — četudi revež drugače ne more! S čim naj si pa vendar žejo gasi?

In oni isti učiteljski prijatelji(?) naj blagovolijo enkrat povprašati na pristojnem mestu, kedo je priljubljenejši pri višjih vojaških interesentih kot častnik, ali učiteljski ali gimnazijski oziroma realčni abiturijent, dobili bodo odgovor, da ga ne bodo veseli.

Toda žal, da se te tako težko pribojevane dobrote ne poslužujejo učiteljišniki v isti meri, kakor bi se jo morali — z ozirom na naš ugled — in kakor bi si jo lahko. Seveda kot uzrok temu navajajo se najčešče pač ti-le razlogi: 1., da enoletniki rabijo celo leto za vojaštvo (nevštevši poznejših vaj), med tem ko navadni rezervisti rabijo le v vsem skupaj 14 do 24 tednov; 2., da je enoletnik, ako ne prebije povoljno častniške preskušnje, primoran potem služiti še eno leto; kot učitelj-vojak pa vživa dobroto, služiti 13 oziroma 24 dnij; 4., da se leto, ki se služi kot enoletnik, ne upošteva pri učit. službi; 5., da je biti učitelj-vojak veliko prijetneje kakor enoletnik, ker učitelja-vojaka pri vajah uvrste navadno k takoimenovani učiteljski kompaniji, kjer se prav dobro imajo, in 6., da se večina učiteljišnikov prestraši financijelne strani enoletnikov.

Ti pomisleki so pa prav ničevi in iz „drena“, pa iz sto let suhega, izviti, kar je pač lahko dokazati.

Akoravno mora enoletni prostovolec služiti eno leto, vendar naj to ne plaši nikogar, da bi radi tega zavrgaval ono dobroto, ono pravico, ki ga stavi na isto stopinjo inteligencije kakor jo vživata gimnazijski oziroma realčni abiturijent; in vendar je „krvava“ dolžnost vsakega učitelja, skrbeti za ugled svojega tako teptanega ugleda in s tem, da bi se vsi za vojaštvo sposobni učitelji posluževali te pravice, bi ugled učiteljstva hitro dosegel ono stopinjo, kakor jo uživa naprimer uradniški in to ne samo pri inteligenciji, še bolj pri priprostem kmetiškem ljudstvu, zakaj tu je vojaška suknja, posebno častniška — še iz starodavnih tradicij sem — v posebnem čislju. In ali bi ne bila še posebna čast, služiti cesarja kot kadet, oziroma častnik?

„Z vodo“ — pravite? — „Da z vodo“ — to se ložje reče, kakor stori, česar tudi sami ne verjamete in tega niti ne delate, ko vam nikdar vir studene, čiste vode ne usahne.

Sedaj pojte pa žejo gasit še-le z barjansko vodo. Povem vam, da se ta bolje jé, kot pije!

To vam je umazano žolta tekočina, v kateri vse gomezi tenkih vijugastih kačic in črnih miniaturnih krokodilčkov, da človeka že prej mrzlica stresa, kot pa pokuši to gosto pijačo.

Vrhutega je Barjan ustvarjen prav tako kot drugi ljudje, ki tudi ne ljubijo vode posebno.

Vina piti Barjan tudi ne more, ker vidi le v svetih časih v rokah okrogel denar — in tako se ti maje možiček ob nedeljah v mesto z grošem v žepu — domu pa z žganjem v glavi.

Pot do mesta je dolga, v cerkvi tudi ne opravi kar mimogrede, kot delate to vi Ljubljančanje — je-li čuda, da zahteva njegovo telo tudi kakega pokrepčila?

(Dalje.)

Dalje se tudi ni treba strašiti skušnje, zakaj količkaj pridni in agilni učiteljski bode prestal z lahkoto to preskušnjo, seveda velja tu pravilo: učiti se! Vpoštevati se mora tudi to, da mora priprosto vojak-učitelj dovršiti tako imenovano „rekruten abrichtengo“ najčešče v 2 letih in koliko učiteljev je uvrščenih k dežel. brambovcem, ki morajo potem služiti mesto 13 pa 28 dnij, a kot rezerviste se jih vtakne velikokrat v oni oddelek, ki obstoja največ iz raznih pastirjev, hlapcev ali pa rokodelcev, kojim pa načeluje potem tudi kak, te študije dovršivši korporal. In da se učitelj-vojak more posebno dobro počutiti v takej „kompanija belli“ pa ni treba zabilježiti.

Kar se pa slednjič financijelnega vprašanja tiče, je pa to prava „bagatela“. Ako zamore reven gimnazijec, oziroma realec — ki je isto tako reven kakor večina učiteljskih, postati enoletni prostovoljec na državne stroške, zakaj bi pa učiteljski tu delali izjemo. Ne, tako „visoki“ pa ne smemo biti!

In slednjič je treba tu vpoštevati glavno zadačo, glavno vprašanje. Učitelju kot enoletnemu prostovoljcu je po dovršeni častniški preskušnji odprt cel svet, ni se mu potem treba boriti za svoj vsakdanji „suhi kruhek“, moledovati od Poncija do Pilatuža za zvišanje dninarske plače, ne! Ko bi vsi učitelji-vojaki dosegli to častno mesto, bi nas pač merodajni faktorji ne odganjali od polnih skled liki garjeve pse, temveč hitro bi nam spolnili naše zahteve — vsaj vidimo, kako radovoljno kimajo in pritrkavajo naši poslanci, državni kakor tudi deželni, pa brez izjeme — vojaškemu ministru, kadar zahteva nekaj milijončkov za svoje „zveste otročiče“.

In na ta način se reši najkrajšim potom tako zapletena vrzel učiteljskega socijalnega vprašanja — o gmotnem položaju.

Učiteljski, vpoštevajte te vrstice!

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Pravice v materjelnih zadevah.

O preseljevanju učiteljev v druge dežele.

V tej zadevi velja sledeče: Ako dobi učitelj službo v drugi deželi, šteta so mu zastran kvinkvenij in pokojnine vsa leta tudi v novi deželi. Tudi mu štejejo glede petletnic tista leta, katera je služil v stari deželi kot podučitelj. Odkar velja reciprociteta (vzajemnost) med deželami, n. pr. na Kranjskem od 18. listopada 1880 dalje, ni treba učitelju v pokojninski zaklad plačevati doneskov od onih svot, za katere jih je odrajtal že v prejšnji deželi.

Preseljevati se iz dežele v deželo je pa učiteljem mogoče v smislu min. razpisa z dne 10. vel. srpana 1874 samo dvakrat v letu, in sicer konec svečna in konec vel. srpana, ako so bili došli dotični dekreti že osem tednov prej na okrajni šolski svet v stari deželi.

Službo-imenovalne takse.

Kdor dobi kakšno javno (cesarsko) službo, dolžan je plačati neke pristojbine, ki se ravna po visokosti službenih dohodkov. Te pristojbine so manjše, ako je

komu služba začasno podeljena, in večje, ako dobi stalno službo. Ako pa dobi kdo potem, ko je nekaj časa provizorično služil, stalno službo, plačati mora seveda večjo takso, toda pri tem se mu mora vštetiti tista pristojbina, katero je bil plačal pri začasnem nameščenju. Suplentom se ne sme nakladati teh taks, ker ne uživajo plač, marveč le nagrade. Tudi od vsakojakih drugih remuneracij se te pristojbine ne plačuje.

Te pristojbine se računajo na podstavi cesarske naredbre od 2. svečana 1850 in sicer po § 16 (tarifna pošta 40). Za začasno imenovanje je nižja taksa. Računi se po III. lestvici, in za podlago se vzame 3letni dohodek. N. pr. ko je učitelj začasno imenovan, ima 800 K plače; 3krat 800 = 2400 K. Od te svote je po III. lestvici taksa 15 K. Kedar je učitelj stalno imenovan, takrat se vzame za podlago 10 kratni letni dohodek (pa se všeteje tudi opravilna doklada in vrednost stanovanja), tedaj od 1000 K je 10krat 1000 10.000 K. Ker je pa od svote 2400 K že plačana pristojbina, tedaj se plača samo od 7600 K, kar kaže po III. lastvici 50 K. Ako je učitelj prestavljen na službo z enakimi ali slabšimi dohodki, plača le 1 K pristojbine. Ali se pa preveč plačana pristojbina ne povrne? Preveč plačana ne, ampak če bi bila krivično plačana. Preveč plačana se pa pri prvi priliki vračuni. N. pr.: Učitelj je bil na enorazrednici začasno nastavljen in je imel 800 K plače, stanovanje (je 200 K) in 60 K opravilne doklade. Od te skupne svote 3180 K je plačal (namreč od 3krat 1060) 20 K. Zdaj pride začasno na večrazrednico in plača samo 1 K. Ko pa postane definitivno na tej šoli, plača od svojih 1000 K, t. j. od 10.000 K. Ker pa je od 3180 K že plačal, plača pristojbino le od 6820 K, namreč po III. lestvici 45 K.

Ako ne presega ta taksa 40 K, plačati se mora kar naenkrat. Izjema se utegne dovoliti, ako se vloži kolekovana (1 K) prošnja. Ako presega 40 K, razdeli se na 12 mesecev. Ko o teh davkih govorimo, naj povemo še, kako se plačuje

osebni dohodninski davek.

Do 1200 K letnih dohodkov ga ni;

od 1200 — 1250 K je	7 K 20 h
„ 1250 — 1300 „ „	8 „ — „
„ 1300 — 1350 „ „	8 „ 80 „
„ 1350 — 1400 „ „	9 „ 60 „
„ 1400 — 1500 „ „	10 „ 80 „
„ 1500 — 1600 „ „	12 „ — „
„ 1600 — 1700 „ „	13 „ 60 „
„ 1700 — 1800 „ „	15 „ 20 „
„ 1800 — 1900 „ „	16 „ 80 „
„ 1900 — 2000 „ „	18 „ 40 „
„ 2000 — 2200 „ „	20 „ — „
„ 2200 — 2400 „ „	24 „ — „
„ 2400 — 2600 „ „	28 „ — „
„ 2600 — 2800 „ „	32 „ — „
„ 2800 — 3000 „ „	36 „ — „

To se plačuje v dvanajstmesečnih obrokih, kar že davkarija od mesečne plače odračuna, počenši od 1. prosinca naprej. Kar je premalo izračunila, plača dotični potem, ko davčna komisija ta davek odmeri, pa naslednje mesece več. Če je davkarija preveč jemala, pa se mu povrne proti nekolekovani pobotnici. Od neučiteljskih dohodkov se plača pa posebej osebni dohodninski davek, kolikor ga je komisija odmerila.

Učiteljski dohodki na Kranjskem so urejeni po sledečem pravičnem zakonu.

Zakon

z dne 14. vel. travna 1898., veljaven za vojvodino Kranjsko, s katerim se prenamejajo nekatera določila zakonov z dne 29. listopada 1890. l., dež. zak. šte. 23. in z dne 5. grudna 1879. l., dež. zak. šte. 22.

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

Člen I.

§§ 2., 3., 5. in 6. zakona z dne 29. listopada 1890. l. dož. zak. št. 23. so v svoji sedANJI besedi razveljavljeni in se odslej glase tako:

§ 2.

Letne plače na javnih občnih ljudskih šolah stalno nameščenih učiteljskih oseb so razdeljene v štiri vrste, in sicer:

v plačo	I. vrste	z 800 gld.
" "	II. "	" " 700 "
" "	III. "	" " 600 "
" "	IV. "	" " 500 "

Učiteljice so enake z učitelji, samo v I. in II. plačilni vrsti se določajo plače učiteljic z 90 odstotki letne plače, katero dobiva možko učiteljsko osebo v enaki plačilni vrsti.

Letna plača začasno nameščenih učiteljev (učiteljic) je določena s 400 gld.

§ 3.

Od skupnega števila učiteljskih oseb pripada v I. vrsto deset odstotkov, v II. vrsto petnajst odstotkov, v III. vrsto trideset odstotkov in v IV. vrsto petinštirideset odstotkov.

Držeč se teh določil, uvrsti deželno šolsko oblastvo pri prvi sestavi osebne statusa učiteljsko osebo z ozirom na njegov službeni čas v stalni lastnosti in na zadovoljilno službovanje.

Poznejša pomaknitev iz ene plačilne vrste v naslednjo višjo vrsto se vrši pod istimi pogoji.

Z ozirom na izvrstno službovanje in na posebne razmere službenega mesta more se učiteljsko osebo uvrstiti odnosno premakniti v višjo plačilno vrsto tudi ne glede na službeni čas, vendar pa mora biti od izpraznjenih mest najmanj $\frac{4}{5}$ mest nameščenih po službenem času naprejšnje plačilne vrste.

Pomaknitev iz ene plačilne vrste v naslednjo višjo se vrši praviloma le enkrat v letu, in sicer po razmerju osebne statusa od dne 1. prosinca vsakega leta.

Ako se v kaki drugi deželi že stalno nameščena učiteljska oseba namesti na Kranjskem kot učitelj in učiteljica, določi deželni šolski svet v sporazumu z deželnim odborom plačilno vrsto in vrstni red, v katero je uvrstiti to učiteljsko osebo.

§ 5.

Vsak voditelj (vsaka voditeljica) javne ljudske šole ima pravico do najmanj iz dveh sob in iz potrebnih stranskih prostorov obstoječega stanovanja, katero je, ako možno, odkazati v šolskem poslopju. Kadar se mu takšno stanovanje ne more dati, gre mu stanarina, katero je pri ravnateljih meščanskih in voditeljih občnih ljudskih šol v Ljubljani odmeriti z 240 gld. in pti voditeljicah s 180 gld., zunaj Ljubljane pri ravnateljih meščanskih šol in pri voditeljih občnih ljudskih šol s 100 gld., pri voditeljicah pa z 80 gld.

Stalno nameščenemu učiteljskemu oseboju na javnih ljudskih šolah v Ljubljani gre stanarina, ki je za učitelje s 180 gld., za učiteljice s 100 gld.

Ostali učitelji imajo pravico do prostega stanovanja ali do stanarine samo tedaj, kadar so imeli pravico do tega še pred veljavnostjo zakona z dne 29. listop. 1890. l., dež. zak. št. 23.

Stanarine za učiteljsko oseboje na javnih občnih ljudskih šolah v Ljubljani plačuje normalnošolski zaklad, za učiteljsko oseboje zunaj Ljubljane pa jih plačujejo dotične šolske občine. Za stanarine učitejskega oseboja na javnih meščanskih šolah morajo skrbeti dotični šolski okraji.

Stanarina ni vštvena v pokojnino.

§ 6.

Ako bi učiteljska oseba vsled njenega službenega časa po deločilih tega zakona (§§ 2. in 3.) prejela manjšo plačo, kakor znaša njena sedanja plača z odnosno dopolnilno ali osebno doklado, tedaj jo je brez ozira na njeni službeni čas uvrstiti v tisto plačilno vrsto, katera ustreza njenim sedanjim prejemkom. Dopolnilne doklade k plačam in osebne doklade je odtegniti, v kolikor ne presegajo plačilnih prejemkov v novi plačilni vrsti. (Dalje.)

Zmes.

XXVII.

Dvajseti vek nosi v svojem začetku nekako znak misijonov, romanj, procesij — in zatiranje samostanov. Mislečemu človeku je na mah razvidno, da v nekaterih deželah, recimo državah, klerikalizem mogočno vzdiguje svoj greben, v drugih mu ga pa korenito obrezujejo. V Franciji napravili so si postavo, da paralizujejo moč mrtve roke, na Portugalskem je kralj nalik cesarju Jožefu II. dal zapreti samostane, ki se ne pečajo s poukom, odgojo ali dobrotelnimi napravami. Nekaj iztiranih me-nihov osreči nedvojbeno še Avstrijo.

Pri nas je provzročilo veliko senzacijo dejstvo, da je nadvojvoda Franc Ferdinand prevzel pokroviteljstvo nad „Katoliško šolsko družbo“, kar so posamezne politične stranke hotele fruktificirati v svoje strankarske namene. Naš kolega „Slov. učitelj“ se v svojem članku „Dani se“ zelo moti, če misli, da pride kedaj „stara šola“ na vidik. Reklo bi se nositi vodo v Savo, ako bi hoteli zavračati lažnjivo, vedno se ponavljajočo trditev, da se je „verstvo načeloma vrglo iz moderne šole“. Takšno kolobocijo naj le prežvekavajo klerikalni želodci, a naj pazijo, da si ne pokvarijo želodca. Slovenci vemo dobro, da ima gibanje „proč od Rima“ istovetnost z gibanjem „proč od Avstrije“, vemo pa tudi, da nemški šulferajn ravno tako germanizuje kakor katol. šol. družba.

Slov. učitelji nikakor ne odobravajo, da je vsenemška stranka v žaljivem tonu spravila protektorstvo prestolonaslednika v razgovor, priznavati pa moramo našemu častnemu članu in drž. poslancu dr. Tavčarju, da je ravnal pravilno, glasujoč za to, naj se o odgovoru ministrskega predsednika otvori debata, kjer bi bila prilika strankam dana, da pokažejo svojo lojalnost z rezkim obračunom vsenemške stranke. In našle so se domišljave, vsevedoče butice vrh blagoslovljenih teles, ki so v svoji neskončni zlobnosti in škodoželjnosti sumničile lojalnost slovenskega učiteljstva. Takim obrekovalcem: Fej! Wie der Schelm selbst ist, so denkt er von Anderen. Vprašamo vas, če

se še spominjate, kdo ni hotel brati maše za rajnim prestolonaslednikom Rudolfom. Kaj?

Kranjski klerikalizem s svojo nerealnostjo je doživel v državni zbornici svoj Sedan. Nemci pokazali so ga v vsej svoji nagoti, kakor smo ga poznali mi že zdavnaj. Tožnik dr. Zindra je postal obsojenec in niti sv. Duh mu v lastnem zagovoru ni odvrnil nesmrtnih blamaže. Zato: „Zdaj se špegelj brumna duša, kadar Tebe hudič skuša. Glej, da se mu boš zoperstav, da Te ne bo hudič jemav“.

Kdo bi si mislil, da se bode kdaj slovenskemu klerikalizmu potegnila krinka raz obraz na tako neusmiljen način in ga pokazali v vsej nagoti! Svaka sila do vremena.

V Slovencih še vedno mislijo maziljeni politikastrji, da smejo le oni delati politiko, da so le oni vsevedoči, pri tem so pa sacrosanct; le oni so generali ali pastirji, vse drugo le neumne ovce. Izborna je pisalo „Jedinstvo“: „Parlament nije koncil. Narod šalje u parlament narodne zastupnike zato samo, da brane njegova narodna prava, ne dirajući u vjerska. A pošto sada u parlamentu nije na dnevnem redu dogma vjere, nego načelo narodnosti, na to valja i osvrćati, to i uvažavati, a osobito pak da djelovanje narodnih zastupnika podliježe kritici naroda, ne biskupa“.

Kako se doseže klerikalna gospodstvaželjnost, daje premisleka vredne migljaje „Slov. Goepodar“ pravše dr. Lažnik, „V volilne namene naj se mnogo daruje in preje, kakor za dobrodelne namene, zakaj, kaj vam koristijo zavodi, bolnice in šole, ako pride na krmilo nasprotna vlada“. Ubožec misli v svoji domišljavosti, da bode slovenski klerikalizem imel kdaj upliv na vlado. Še precej ducatov Žičkarjev, Gredolčičev in Spinčičev, a ostanejo — revčki.

Vsekaker drugi upliv ima svetovnoznani pisatelj grof Lev Tolstoj, ki je pisal carju, naj se dvigne šolstvo. V šolah naj se odpravijo vsi narodni, socijalni in verski razločki; v vse šole naj imajo vstop učenci in učenke vseh narodnosti in ver.

Ne davno je imel Spinčič imenitnega gosta, lepega Karla z Dunaja, ki bi v svoji krščanski ljubezni rad požrl vsakega Slovana in naprednega učitelja. To okolnost prepuščam v študij tovarišu Dubroviču.

Nevstrašenega boritelja za učiteljske koristi Seitza so degradirali v podučitelja. Gewalt geht vor Recht. Tudi pri nas bi radi enako prakticirali, ko bišlo. Treba bo nabirati gradivo, namreč ovadbe, ki jih skujejo klerikalci ter po svojih slamoreznikih pošljejo na šolska oblastva.

Kristus je učil: Pustite male otročiče k meni! Na Španskem v Montealegru je župnik ustrelil na 7—8 let stare otroke, ki so se igrali pred njegovimi vrati. Ranjenih je bilo 5 in 2 nevarno. Prebivalci so ga hoteli ubiti. Zdaj je zaprt. Amen!

Rešetar I.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“. Cenjeno učiteljsko društvo za radovljiški okraj je imenovalo poseben odbor za priprave XIII. glavne skupščine „Zaveze“, ki bo dne 25., 26. in 27. t. m. na Bledu. Pripravljalni odbor, ki mu je načelnik gosp. Fr. Rus, nadučitelj na Bledu, se je resno poprijel dela in sestavil v sporazumljenju z vodstvom „Zaveze“ jako **zanimiv vzpored**, ki ga priobčimo v prihodnji št. „Učit. Tov.“

Za glavno zborovanje je zglasila slav. „Slovenska šolska Matica“ sledečo razpravo:

Dosedanje smeri in bodoča naloga slovenskega jezikovnega pouka. Poročevalec gosp. prof. dr. Fran Ilešič.

Gosp. ravnatelj Ivan Lapajne bo pri svoji razpravi, ki smo jo prijavi v zadnjem „Učit. Tov.“ stavil ti-le resoluciji:

1. Slovensko in istrsko-hrvaško učiteljsko ustanovi in vzdržuj list za domačo in narodovo vzgojo.

2. Slovensko in istrsko-hrvaško učiteljsko se posvetuj o vpeljavi roditeljskih konferenc.

Cenjena Zavezina društva nujno prosimo, da nam vrnejo „Društveni izkaz“ **še do 16. t. m.**, da moremo še priobčiti izvoljene delegate.

Dosedaj so prijavila delegate sledeča društva:

I. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja ljubljanske okolice: 1. Fr. Ks. Trošt, nadučitelj — Studenec — Ig.

II. Učiteljsko društvo za radovljiški okraj: 2. Andrej Grčar, nadučitelj — Radovljica. 3. Jožef Ažman, nadučitelj — Breznica. 4. Milan Guštin, učitelj — Jesenice. 5. Jožef Bajželj, učitelj — Jesenice.

III. Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj: 6. Iv. Kvac, učitelj — Sv. Martin v Rož. dol. 7. Iv. Logar, učitelj — Zidan most. 8. Rajko Vrečer, učitelj — Sv. Peter v Sav. dolini.

IV. Slovenjebistriško učiteljsko društvo: 9. Jos. Sabati, nadučitelj — Zg. Polskava. 10. Martin Šamprl, učitelj — Črešnjevce.

Dalje prosimo gg. blagajnike Zavezinih društev, da pošljejo Zavezinemu blagajniku letne doneske.

Vodstvo „Zaveze“.

Slovenska šolska Matica v Ljubljani. Odbor tega najmlajšega slovenskega književnega društva jako marljivo deluje. Posrečilo se mu je že pridobiti prav lepo število priznanih pedagoških pisateljev, ki so z vsem zanimanjem pri delu. Pričakovati je torej, da bodo že prvi sadovi, ki hoče z njimi Matica svoje društvenike obdariti koncem prvega leta, pokazali, da hoče z vso resnobo in vnemo gojiti polje pedagoške vede.

Tudi društvenikov se je oglasilo že lepo število, od katerih jih je 583 letnih že plačalo; med njimi je 8 ustanovnikov. Toda lahko bi jih bilo že več. Pogrešamo še med njimi marsikoga, ki bi ne smel izostati. Še enkrat opozarjamo, da je vsakemu društveniku na korist, če se število društvenikov pomnoži. Čim več denarja ima društvo na razpolago, tem več darov more svojim društvenikom podajati. Še je čas, da se oglase za tekoče leto novi društveniki. Po pravilih se sprejemajo društveniki do konca rožnika vsakega leta.

Iz radovljiškega okraja. (Občni zbor radovljiškega učiteljskega društva v Lescah.) Dne 4. malega travna zbralo se nas je lepo število, 17 gospodov oziroma gospic, k obšnemu zboru našega društva. Pozdravi nas g. nadučitelj A. Grčar ter izrazi veselje, da nas je vsaj toliko došlo, sicer smo pa tako skoraj vedno isti na zborovanju. Omeni, da se je tajnik g. Štiasny preselil v Zagorje in blagajnik g. Ažman pa odpovedal. Dne 8. grudna v Lescah prirejani koncert našega društva v zvezi z bleškimi pevskim društvom donesele je za dr. Prešernov spominek 102 K. Dohodkov je imelo društvo pretečeno leto 185.50 K., stroškov pa 105 K. Premoženja imamo 135.38 K in pa bas, kateri se še ni prodal. Tudi za jubilejski koncert nabrani denar, baje okoli 40 K, pojasni g. predsednik, je pri njem.

Na to je bila volitev novega odbora. Predsednikom je voljen g. nadučitelj Andrej Grčar iz Radovljice. Odbor, kateri se je takoj sestavil, je sledeči: G. nadučitelj Fr. Rus na Bledu, namestnik; g. Iv. Pianeky, učitelj v Radovljici, tajnik; g. Josip Korošec, nadučitelj v Kropi, blagajnik; g. Milan Guštin, učitelj v Jesenicah, odbornik. Naslednja točka je bila, posvetovanje o dopisu „Zaveze“, v katerem se naznanja, da se otvori naš učiteljski parlament letošnje leto

o Binkoštih na Bledu. Sklene se, prirediti na binkoštno nedeljo zabaven večer s petjem in morda še kaj drugega. Voli se krajevni odbor, kateri naj preskrbi vse potrebno za zborovanje. Tudi delegatje za parlament se volijo. Priprave in podrobnosti naznani itak „Zaveza“ sama, vsled tega se ne spuščamo v podrobnosti.

Književnost in umetnost.

Zvonček. Ta najlepši in vedno zanimivi, izborno uredovani ter bogato ilustrovani list za slovensko mladino ima v 5. številki vsebino: Dihi maja. Zložil Cvetko Slavín. — Grajski lovec. Spisal Rajko Levin. — Pridi k nam v gosti! Zložil Fr. Žgur. — Pastirček (s podobo). Zložil Leon Poljak. — Oče naš. Spisal Ivan Kern. — Tri Vile. Zložila Anka Zupančič. — Ali nisem pravil? (s sliko). Spisal Andrej Rapé. — Kdaj zopet? Zložil Ivan Jakše. — Za vasjo (s sliko). Spisal Ivo Ivič. — Žabi. Priobčil Ivan Podgornik. — V bukovem gozdu. Zložil Al. Pin. — Pomladne pesmi. Zložil Ivo Danič. — Pouk in zabava: Starinski napis (s sliko). — Naloga. — Za kratek čas. Demant. — „Zvonček“ toplo priporočamo!

„Slovenka“ št. IV. prinaša sledečo vsebino: „Ženstvo na naših višjih državnih šolah, dr. I. T. — „Pesem“, Vida. — „Kdo in kaj“, R. V. Lačevski, Ljubljana. — „O ženi in njeni ravnopravnosti“, Abditus, Ljubljana. — „Narodna vzgoja“. — „Umiranje“, I. S. Machar. (Gospelj Otiliji Sklenarovi Mali). — „Slovensko splošno žensko društvo“, Mila Dobova. — „Kamenčki“, Kristina. — „O spolni vzgoji“. Lina Lavričeva, Ljubljana. — „Predlogi v rešitev ženskega vprašanja“, poročila Franjo Klemenčič, Trst. — „Nove knjige“. — „Beležke“.

Umetniška razstava v Zagrebu. V umetniškem paviljonu v Zagrebu se je predvčerajšnjem popoldne otvorila umetniška razstava, katero sta priredila slikarja Medović in Iveković v družbi drugih slikaric in kiparjev. Vseh del je 260. Največ del je Medovičevih in Ivekovičevih. Zastopani pa so tudi še P. Vučetić, V. Rimay, Sitzer, grofica Sichy, Zora pl. Halper, gđc. Helbl, Vl. Pavić, H. Brodjovin in Senoa. Na dvomimo, da pohiti več Slovencev in Slovenk na to prekrasno razstavo umetnosti bratskega naroda.

Prešernove poezije v nemškem prevodu se že tiskajo ter izidejo bržčas že pred Binkoštimi. Uredil jih je gosp. dr. Fran Vidic, urednik državnega zakonika na Dunaju. Prevode pa je poleg urednika oskrbelo nekaj drugih slovenskih in nemških poetov.

Vstajenje. 100. snopič „Slovanske knjižnice“ je prinesel VII. zvezek Tolstega romana „Vstajenje“. Prevod prinaša popoln spis, torej tudi ona mesta, ki jih je ruska cenzura črtala. V prihodnjem zvezku izide konec tega slavnega romana. Vsak zvezek stane 40 vin.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani: G. Ivan Šemrl, učitelj v Lescah. 100 K; g. Avgust Korbar, nadučitelj na Premu, 6 K; tvrdka Fr. Ksav. Sovan 20 K 16 h.

Sub auspiciis Imperatoris bo promoviran dne 13. t. m. v slavnostni dvorani graškega vseučilišča doktorjem filozofije tukajšnji učiteljski profesor g. Fran Ilešič. Iskreno čestitamo!

Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade. Znano je gotovo tudi čitateljem našega lista, kako je dr. Šušteršič spletkaril in ruval proti neomadeževanemu, vse časti vrednemu in velezaslužnemu dr. Ivanu Tavčarju ter mu skušal omajati zaupanje in ugled pri volilcih. Hvala Bogu, ta namera se dr. Šušteršiču ni posrečila. Zgodilo se je baš nasprotno; dr. Šušteršič je obračal, Bog je pa obrnil; dr. Tavčar je dr. Šušteršiča dne 1. t. m. v državni zbornici popolnoma uničil. Dr. Šušteršič je na Dunaju poli-

tičen mrtvec. Čast in slava dr. Tavčarju, Iv. Plantanu in drugim naprednim poslancem, ki so porazili moža, ki je govoril, da je nova šola prokletstvo za ljudstvo.

Iz dr. Tavčarjevega govora v državnem zboru: „Ko sem zadnjič v zadevi nadvojvode Frana Ferdinanda glasoval za otvoritev debate, storil sem to z najboljšim namenom.

Mi liberalni Slovenci zastopamo stališče, da je nova šola za nas „noli me tangere“, katerega se ne sme dotakniti. (Živahno odobravanje.) Toda naši klerikalci imajo obsežen, velikanski apetit na to šolo. Bili smo zato mnenja, da je v zadevi nadvojvode potreben razgovor, umeje se ob sebi da v tistih mejah, ki jih predpisuje dolžno spoštovanje do članov cesarske hiše.

Jaz sem, tega ne tajim, jaz sem dober Avstrijanec, dasi svoje lojalnosti in svojega katolicizma, ki morda ni tako oguljen, (Veselost in pritrdjevanje), ki je morda boljši, kakor pri marsikom, ki tu pred menoj sedi, ne nosim na roki in na jeziku; jaz sem dober Avstrijanec, ker sem prepričan, da je obstanek celokupne države neizogiben življenski pogoj za moj mali narod, in če naj ne pride do tega, gospodje vsenemci, da bodo nemški konji na potu k Adriji hodili po naših telesih. Že zato sem Avstrijanec in ne glede na kaj drugega.

Gosp. Šušteršič pa je moje takratno glasovanje ožigosal kot veleizdajstvo in stvar v „Slovenca“ aviziral. Znan njegov manever je, da se rad z liberalnimi ljudmi drapira in tako je opozarjal na to, da so bili Mladočehi ogorčeni, da sem se jaz drznil glasovati za otvoritev debate. (Posl. dr. Brzorad: Pa to ni resnično). Vem, da to ni resnično, ali brzojavilo se je tako. To je stara finta naših klerikalcev, da, kadar pridejo v stisko, iztaknejo kje kakega starega, častitljivega brezimnega moža in potem pišejo: Neki pristaša liberalcev, častitljiv starček, je obsodil taktiko liberalnih Slovencev. In tako si zdaj ne-pretano pomagajo s fingiranimi Mladočehi, ki baje vse obsojajo, kar delajo in store liberalni Slovenci. Vsled tega sem zdaj v vseh klerikalnih listih ožigosan kot veleizdajalec, kot sovražnik cesarske hiše, in stare babe, ki spadajo h klerikalni stranki (veselost), pričakujejo povsem resno, da bom v prihodnjih dneh na dvorišču kake vojašnice kot veleizdajalec ustreljen. (Veselost.) To je način bojevanja dr. Šušteršiča in meni se zdi ta način malo slovanski.

Zakaj se nikdo njegovih kranjskih tovarišev ni oglasil za dr. Šušteršiča? „Soča“ piše: „Zakaj se nikdo izmed članov Šušteršičevega kluba iz Kranjske ni potegnul v strahoviti sodbi v drž. zboru 1. vel. travna v kakem govoru za svojega šefa, tako, da se je moral revež Šušteršič sam braniti, kar v tem slučaju ni bilo dostojno?! Dr. Žitnik ni smel za Šušteršiča vstopiti, ker je imel v dež. zboru kranjskem ljubeznivo stvar zaradi častne besede in je Hauffov mož brez sence! Zagrmelo bi po vsej zbornici, če bi bil dr. Žitnik vstal in se potegnul za svojega šefa, in Slovenci bi imeli tudi to čast, da bi v državnem zboru drugemu našemu poslancu, ki kmete zastopa, očitali neko umazanost!

(Dr.) Vencajz tudi ni smel nastopiti s svojo sulico. Imel je opraviti nekaj z dacom. Njegova gospodarska družba je bila zaradi tihotapstva obsojena v denarno globo in Vencajz so poslali kot uradnika v zasluženi penziji. Če bi se bil tudi ta oglasil za svojega šefa, bi bili tretjega slov. „kmetskega“ poslanca v zbornici postavili — na pranger!

„Vodja“ Povše se tudi ni upal na dan, ker bi se razpravljalo o njegovem penzioniranju v najboljših možkih letih, in to zopet ne bi kazalo slov. kmetskim poslancem prijaznega lica!

Ostala sta še Pfeifer in Pogačnik. Pfeifer ima v svoji lajni le eno melodijo: poškodovanje po toči. Ta ni mogel za Šušteršiča vstopiti, pri najboljši volji ne.

Pogačnik je bil tih ko zid. Ta je pa vzel korajžo v generalni zakup!

Tako, slov. kmet na Kranjskem, taki so tvoji zastopniki, ki so ti jih usilili klerikalci pod znamenjem verskega boja!

Slov. kmet, ta strašna sodba v drž. zboru kaže v bengaličnem svitu tvojo veliko revno, kaže, da nimaš nič lastne volje. Glej, kako je zastopnik 38 tisoč volilcev pete kurije stal na prangarju!"

Črnilo. Nedavno so v nekem bakteriološkiškem zavodu preiskovali tinto. Pokazalo se je, da se nahaja v večini tint različnih plesnih in drugih gljiv in mnogo drugih drobnostvornih povzročiteljev bolezni, zlasti v tintnikih brez pokrovov. Ako so vcepili te drobnostvore morskim svinjkam ali mišim, so te živali za nekoliko dni poginile. Tako si pa tudi lahko razlagamo tiste žalostne slučaje, ko je vsled ranjenja z mokrim peresom nastopilo pri ranjencu zastrupljenje krvi in končno smrt. Otroci imajo navado, devati umazana peresa v usta, polizati madeže z jezikom itd. Bakterije, ki se nahajajo v črnilu, prihajajo tem potom v želodec in morejo postati vzrok naglemu zastrupljenju ali vsaj bolezni.

„Soči“ se piše iz učiteljskih krogov na Kranjskem, da imajo na deželi pri oddaji služb skoro vedno prednost klerikalni učitelji. Krajni šolski sveti, po večini klerikalni, postavljajo v terno-predlog take učitelje, o katerih so prepričani, da bodo trobili v klerikalni rog. O drugih kompetentih liberalnega mišljenja pa sestavljajo klerikalni šolski sveti po inicijativi župnikov prav sramotna in lažnjiva poročila na okrajni in deželni šolski svet. Izjemo delajo edino kranjska mesta. Znani so vrlo delujoči učitelji na Kranjskem, kateri so si pridobili za omiko ljudstva tudi izven šole izdatnih zaslug, ali še vedno morajo službovati kot učitelji v kaki samotnejši vasi ali pa kot drugi ali tretji učitelji na večrazrednicah. Narodno-napredni stranki se nudi lepa prilika, da to krivico nekoliko popravi pri oddaji učiteljskih služb na novi tretji mestni šoli v Ljubljani, če ji ne bo deželni šolski svet prečrtal računa!

Učitelji v državnem zboru. V drž. zboru sedi 8 učiteljev. Ti so: Jožef Črny, narodni socialist, za Jicin; Jožef Kasper, nemški radikalec, za Truntnov; Jan Drexler, nemški nacionalec, za Bregenc; F. Schreiter, nemški radikalec, za Ljutomerice; Karl Seitz, socialni demokrat, za Korneuburg; Jožef Sokol, Mladočeh za Pardubice; Mart. Turnherr, nemški antisemit, za Feldkirch in Jan Vajtyka, član poljskega kola za Krakov.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Z. 1650.

Kranjsko.

Na petrazredni e. k. uradniški ljudski šoli v Idriji je stalno popopolniti mesti dveh učiteljev z dohodki IV. plačilnega razreda idrijskega učnega osebja t. j. z letno plačo po 1000 K, aktivitetno doklado letnih 200 K in pravico do 6 petletnic po 10 K.

Prosilci naj lastnoročno pisane prošnje z dokazom učne sposobnosti za ljudske šole s slovenskim in nemškim učenim jezikom predpisanim potom do 31. majnika 1901 pri podpisnem e. kr. rudniškem ravnateljstvu ulože.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dné 2. majnika 1901.

Št. 548

o. šol. sv. Na dvorazrednici v Mirapeči razpisana je za parnelko služba provizorične učne osebe s plačo 800 K in je prošnje oddajati do 20. vel. travna t. l. pri e. kr. okrajnem šolskem svetu v Rudolfovem.

Predsednik:
Friedrich, I. r.

An der zweiclassigen Volksschule in Trata ob Bischoflack ist die erledigte II. Lehrstelle mit den systemmässigen Bezügen nebst dem Genusse der Naturalwohnung definitiv, eventuell provisorisch zu besetzen.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četr leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/8 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Longyka. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska Miličeva tiskarnica v Ljubljani.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis Ende Mai l. J. hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Krainburg, am 29. April 1901.

Št. 788.

Štajersko.

Na četirazredni dekliški ljudski šoli za okolico Ptuj je stalno popopolniti služba učiteljice z dohodki II. plačilnega razreda. Prosilke za to mesto, zmožne slovenskega in nemškega jezika, naj vložijo svoje prošnje, katere je opremiti z izpričevalom zreloizpita, učne usposobljenosti in z domovinskim listom do dne 1. junija t. l. pri krajnem šolskem svetu za okolico Ptuj.

C. kr. okrajni šolski svet. Ptuj, dne 1. maja 1901.

Apfaltrern m. p.
predsednik.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga dá zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemavec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.
4. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
5. **Šeberjeva tiskarna** v Postojini, zaloga uradnih spisov itd.
6. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
7. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
8. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
9. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfovih ulicah v Ljubljani.
10. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
11. **E. Kavčič**, trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
12. **F. Lilleg**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
13. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvo v Prešernovih ulicah št. 50 nasproti novi pošti v Ljubljani.
14. **Maks Domicelj**, zaloga moke iz mlina Vinka Majdiča po en gros cenah v plombovanih vrečah po 10, 25, 50, 85 in 100 kg. na Dunajski cesti Graiserjeva hiša v Ljubljani.
15. **B. Schmeltzer**, zaloga stolov, Šelenburgove ulice v Ljubljani.
16. **Ivan Bonač**, zaloga šolskih knjig, svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, Šelenburgove ulice.
17. **Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, podpira učiteljski konvikt in daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.